

Bouwstenen Beleidskader 2018 – 2022

Inhoudsopgave

Bouwstenen “Etten-Leur doet het gewoon samen”	4
Rode draad bouwstenen beleid 2018-2022	8
Thema 0 Bestuur en Ondersteuning	12
Thema 1 Veiligheid	16
Thema 2 Verkeer & Vervoer	18
Thema 3 Economische zaken	20
Thema 4 Onderwijs	22
Thema 5 Sport, Cultuur en Recreatie	24
Thema 6 Sociaal Domein	26
Thema 7 Volksgezondheid en Milieu	28
Thema 8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	32

Bouwstenen

“Etten-Leur doet het gewoon samen”

Inleiding

Eind 2017 is met velen gesproken over hoe het gaat met Etten-Leur en wat ons de komende vier jaar te doen staat. Inwoners maar ook andere partners spraken met elkaar over wat belangrijk is de komende vier jaar. Ook keken we naar belangrijke trends en ontwikkelingen die de komende jaren op ons afkomen. Al deze informatie is geanalyseerd en omgevormd tot bouwstenen voor de nieuwe gemeenteraad.

Waarom deden we dit?

In 2005 heeft de gemeenteraad de Planning & Control Cyclus vernieuwd. Deze cyclus start met het eenmaal in de vier jaar actualiseren van het gehele beleid van de gemeente. Dit doen we direct na de verkiezingen. Bij de kadernota en de begroting in de tussenliggende vier jaar, toetst de gemeenteraad voortgang, bespreekt dit met de Etten-Leurse samenleving in zogenaamde ontmoetingen en stelt indien nodig het beleid bij. Vier jaar geleden hebben we voor het eerst gewerkt met een beleidskader voor vier jaar waarin al het beleid werd vastgesteld. Nu, vier jaar later, hebben

we geleerd van de vorige keer en hebben we het proces van totstandkoming verbeterd.

Wat zeiden inwoners en partners over de koerskaart?

"Leuke en enthousiaste betrokken mensen om mee samen te werken"
"Dialogo blijven faciliteren"
"Koerskaart jaarlijks laten terug komen"
"Burger inspraak zoals bij de koerskaart behouden"

Proces om te komen tot een nieuw beleidskader

In 2014 hebben we het proces kort voor de verkiezingen opgestart. Daardoor duurde het tot in 2015 voordat het beleidskader kon worden vastgesteld. Als een nieuwe gemeenteraad aantreedt en een nieuw college is gevormd, is het fijn als het bestuur snel aan de slag kan. Daarom zijn we deze keer eerder begonnen. We zijn gestart met een beleidsinventarisatie eind 2017. Vanuit die inventarisatie biedt de ambtelijke organisatie bouwstenen aan aan de nieuwe gemeenteraad. Bij het opstellen van het raadsprogramma kan de nieuwe raad hier zijn voordeel mee doen. In de bouwstenen staat wat onze inwoners en partners belangrijk vinden en welke ontwikkelingen op ons afkomen. De nieuwe gemeenteraad

bepaalt dan welke keuzes hierin gemaakt worden en welke koers gekozen wordt. Na het opstellen van het raadsprogramma worden deze keuzes verwerkt in een nieuw beleidskader. Dit beleidskader wordt in concept aangeleverd voor besluitvorming in juli 2018, tegelijk met de kadernota. Nadat het beleidskader als concept is vastgesteld, wordt deze verwerkt in de (meerjaren-) begroting zodat ook duidelijk wordt wat de financiële vertaling is van het beleidskader. Bij de begrotingsbehandeling in november 2018 kan de gemeenteraad hier nog in sturen en wordt het beleidskader definitief vastgesteld.

Welke bronnen hebben we geraadpleegd voor de bouwstenen?

Eind 2017 vroegen we inwoners en partners wat zij belangrijk vinden voor Etten-Leur in de komende jaren. Dat deden we door middel van een vragenspel: de Koerskaart. Bijna 900 Etten-Leurenaren voerden met elkaar een goed gesprek over Etten-Leur. De gemeenteraad hield een telefonische enquête en ging op bezoek bij partners in de gemeente. Naast de informatie die we hiermee ophaalden, maakten we voor de bouwstenen ook gebruik van informatie die was opgehaald voor de omgevingsvisie, de analyse van de burgerpeilingen (Waarstaatjegemeente.nl) en diverse

trends en ontwikkelingen vanuit de vakambtenaren aangedragen.

- Koerskaart Wij houden van Etten-Leur
- Telefonische enquête gemeenteraad
- Trends en ontwikkelingen
- Input vanuit gesprekken omgevingsvisie
- Input 'De raad op bezoek'
- Analyse Waarstaatjegemeente.nl

Hoe zijn de bouwstenen tot stand gekomen?

We analyseerden alle data die zijn opgehaald en structureerden deze vervolgens aan de hand van de negen verplichte thema's van de BBV (Besluit Begroting en Verantwoording). Het uiteindelijke beleidskader moeten we later vertalen naar de begroting dus is het verstandig om nu alvast rekening te houden met deze verplichte indeling. Als vanzelf zagen we een rode draad tevoorschijn komen: zaken die bij alle thema's terugkwamen en/of meer overkoepelend van aard waren. Deze rode draad hebben we apart geformuleerd. Hierin staat samengevat wat Etten-Leur (inwoners en partners) het belangrijkste vinden en hoe zij denken dat we samen Etten-Leur verder kunnen ontwikkelen. Bij het formuleren van de bouwstenen per thema is steeds gekeken naar het doorvertalen van deze rode draad in de thema's.

Per thema is telkens de link gelegd met uitspraken van inwoners en partners of belangrijke (landelijke of regionale) ontwikkelingen om te kijken waar de accenten liggen.

De 9 thema's zijn:

0. Bestuur en Ondersteuning
1. Veiligheid
2. Verkeer en Vervoer
3. Economische Zaken
4. Onderwijs
5. Sport, Cultuur en Recreatie
6. Sociaal Domein
7. Volksgezondheid en Milieu
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Het woord is nu aan de nieuwe gemeenteraad

De bouwstenen geven aan wat de komende jaren op de agenda staat. Dit komt voort uit de inventarisatie onder inwoners en partners, uit landelijke en regionale trends en ontwikkelingen en uit ontwikkelingen van de afgelopen jaren. Het is aan de nieuwe gemeenteraad om te bepalen hoe de gemeente met de genoemde zaken om moet gaan de komende vier jaar.

Welke keuzes maken we hierin? Hoe hoog stellen we de ambitie? Hoe gaan we hiermee aan de slag? Welke positie neemt de gemeenteraad hierin? Dit legt de gemeenteraad vast in een raadsprogramma. Dit vormt het

uitgangspunt voor het nieuwe beleidskader.

Hoe daarna verder?

Na het opstellen van het raadsprogramma, stellen we het nieuwe beleidskader op. Daarbij hoort dan ook de vraag: hoe weten we dat het is gelukt? Oftewel: hoe meten we de voortgang en het succes? Welke beleidsindicatoren gebruiken we om dat vast te stellen? We benoemen dit in het concept beleidskader wanneer we ook weten wat de keuzes zijn van de nieuwe gemeenteraad.

Rode draad bouwstenen

Tevreden inwoners met ideeën

De analyses van de opgehaalde informatie laten zien dat inwoners in Etten-Leur in het algemeen heel tevreden zijn met hoe het gaat in hun gemeente. Maar de wereld staat niet stil en mensen hebben altijd wensen. Inwoners en andere partners leveren vaak actief een bijdrage aan het wel en wee in Etten-Leur. Vanuit de analyses formuleerden we als bouwsteen een rode draad voor de komende vier jaar.

De rode draad uit alle analyses is:

We willen samen met inwoners, bedrijven, instellingen en andere overheden blijven werken aan een toekomstbestendige en aantrekkelijke gemeente voor jong en oud.

We lichten een paar begrippen toe.

Toekomstbestendig.

Klinkt logisch maar dat is nog niet zo gemakkelijk. Etten-Leur wil zelfstandig zijn, voldoende woningen en werk hebben voor iedereen die hier wil wonen en werken. Dat betekent dat we aandacht moeten hebben voor duurzaamheid: aandacht voor milieu en klimaat, voor voldoende werkgelegenheid, voor lang zelfstandig kunnen blijven wonen, aandacht voor de jeugd, mee kunnen gaan met de ontwikkelingen in het land en

daarbuiten en mee kunnen komen met technologische ontwikkelingen.

Aantrekkelijk.

Onze inwoners geven aan dat het dorpse karakter met de stadse voorzieningen onze gemeente aantrekkelijk maakt. Het kleinschalige, het sociale aspect van het dorpse,

Wat zeiden inwoners en partners?

Waarstaatjegemeente

Inwoners en organisaties willen meer ruimte om ideeën en initiatieven te realiseren.

Koerskaart

“De gemeente moet blijven kijken en luisteren naar ieders mening”

“Informeren wat burgers willen” (jongeren platform Etten-Leur)

“Bouwen aan relatie tussen burgers, bestuur en instellingen”

“Luisteren naar wat burgers willen en hun mening”

“Dialogo blijven faciliteren”

Raad op Bezoek

“Sommige partners zorgen voor samenhang in de gemeenschap”

“Vele partners hebben met de realiteit te maken en zijn de verbinding/schakel met de hulp behoevende en de inwoner”

Telefonische Enquête

“Zelf meer initiatief tonen”

“Begin bij jezelf daar help je een ander mee”

“Gemeente Etten-Leur moet beter naar het publiek luisteren”

“Luisteren wat mensen in de buurt te zeggen hebben”

waardoor we elkaar kennen, ons veilig voelen en zorg hebben voor elkaar. En de stadse voorzieningen waardoor er voor iedereen iets te doen is, waardoor Etten-Leur een aantrekkelijke woonplaats is met scholen, sport en cultuur om de hoek.

Voor jong en oud.

Natuurlijk is Etten-Leur er voor iedereen, maar ook Etten-Leur kent vergrijzing. Aandacht voor de ouderen op het gebied van wonen, zorg en welzijn zal de komende jaren sterker worden. Maar de ouderen gaven zelf ook aan: wie de jeugd heeft, heeft de toekomst. Wil Etten-Leur een toekomstbestendige gemeente zijn en blijven, dan moeten we aandacht hebben voor de jeugd.

Samen.

In de toekomstvisie stond het al: we kunnen dat als gemeente niet alleen. Daar hebben we elkaar voor nodig: inwoners, bedrijven, instellingen, maatschappelijke organisaties, verenigingen, maar ook andere overheden. Als we de krachten bundelen kunnen we met elkaar veel bereiken voor Etten-Leur. Dat gaven onze inwoners en andere partners ook aan. Dit blijft daarom ook de komende jaren een van de belangrijkste uitgangspunten.

Hoe willen inwoners dit alles bereiken?

Zo hoog als de tevredenheid is, zo hoog is ook de ambitie om het goed te houden en nog verder te verbeteren. Hoe kunnen we er samen voor zorgen dat we daadwerkelijk een toekomstbestendige en aantrekkelijke gemeente zijn en blijven, voor zowel jong als oud? Iedereen weet dat als je iets goed wilt houden, je daar veel in moet blijven investeren.

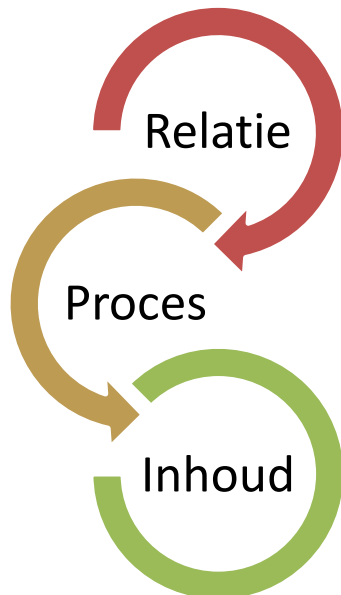
Ook daarover kunnen we vanuit de data en analyses duidelijk zijn.

Door een gezamenlijke inspanning van alle partners

Alle partners (inwoners, verenigingen, instellingen, ondernemers, onderwijs, gemeente) in Etten-Leur dragen samen verantwoordelijkheid voor wat er gebeurt in onze gemeente. Verdere ontwikkeling van Etten-Leur vraagt een gezamenlijke inspanning van alle partners. Om samen te werken moet je elkaar kennen, weten wat de ander drijft en bezighoudt. Daarom moet je allereerst werken aan de relatie. Als dat goed zit, dan kun je samen het proces vormgeven en uitvoeren. Dat kan op basis van een uitgewerkt plan, dat kan op basis van experimenteren en leren. Eindresultaat van de samenwerking is de inhoud: we hebben samen een ontwikkeling in gang gezet, of bepaalde resultaten bereikt. Vooraf is moeilijk te

voorspellen hoe het resultaat er exact uit zal zien. Dat hangt af van de inzet van alle partners en het proces dat is gevolgd.

Kortom:

Recept voor goede samenwerking

Inwoners en andere partners geven aan dat we met elkaar in gesprek zijn en blijven. Dat we werken aan gezamenlijke projecten (met diverse interne en externe partners). Dat iedereen die erbij betrokken is, een gelijkwaardige positie heeft. Dat wil zeggen dat iedereen kan beschikken over dezelfde informatie. Iedere deelnemer brengt waarde in, of dat nu budget is, kennis, vaardigheden of ervaringsdeskundigheid. Dit is allemaal nodig om een goed resultaat te bereiken. Dit is niet vrijblijvend: niet voor de gemeente, maar ook niet voor onze partners. Het gaat erom dat we

tot gedeelde waarden komen. We gaan het meedenken en meepraten voorbij: we gaan samen concreet aan de slag. Iedereen is op dat moment mede-eigenaar van de maatschappelijke uitdaging én van de oplossing.

Wat vragen onze partners van de gemeente?

Inwoners willen dat de gemeente aansluit bij de behoefte en de activiteiten van de Etten-Leurse samenleving. Geef ruimte aan deze samenleving, ondersteun samenwerking en initiatieven zodat de krachten in Etten-Leur gebundeld worden. De gemeente hoeft zich niet te bemoeien met zaken als dat niet nodig is, maar kijkt en luistert naar wat er in samenleving gebeurt en zorgt voor een vangnet als dat nodig is. Belangrijk is dat partners bij elkaar gebracht worden die met een bepaald vraagstuk bezig zijn. Inwoners vinden het een goed idee dat de gemeente daar het initiatief in neemt, maar ook anderen kunnen daarin het voortouw nemen. De gemeente heeft ook een bijzondere rol die niemand anders in Etten-Leur heeft: we zijn verantwoordelijk voor het algemeen belang en nemen meerderheids- maar ook minderheidsstandpunten mee in onze overwegingen.

Een maatschappelijk akkoord om de krachten te bundelen

Om ervoor te zorgen dat we de krachten bundelen, kan de gemeente op specifieke thema's alle relevante partners bij elkaar brengen. Samen aan één tafel waaraan alle betrokken partners bespreken wat ieder van ons kan doen om Etten-Leur verder te ontwikkelen. Het resultaat van deze dialoog leggen we vast in bijvoorbeeld een maatschappelijk akkoord (pact/deal/verbond/overeenkomst) waarna we samen hiermee aan de slag gaan en ieder zijn bijdrage levert. De onlangs vastgestelde onderwijsagenda is een goed voorbeeld van deze manier van werken. Vanuit het verleden leerden we dat het beter is om eerst samen in gesprek te gaan en niet vooraf al mogelijke oplossingen te formuleren. Als de mogelijke oplossing in gezamenlijk overleg tot stand komt, wordt deze door alle betrokken partners gedragen. Dan is het echt een gezamenlijke verantwoordelijkheid waaraan ieder zijn bijdrage kan en wil leveren.

Thema 0 Bestuur en Ondersteuning

Naast elkaar, niet tegenover elkaar

De lokale democratie is volop in beweging. Ook in Etten-Leur. Na inspraak, burgerparticipatie en ruimte voor initiatieven is het tijd voor de volgende stap: de inspanningen van alle partners op specifieke thema's of onderwerpen bij elkaar brengen en samen optrekken in de uitvoering. Met elkaar de schouders eronder. Inwoners en partners willen dat we naast elkaar staan, niet tegenover elkaar. Met ieder zijn eigen rol en verantwoordelijkheid. Daarbij hoort de leefwereld van onze inwoners en andere partners centraal te staan.

Gelijkwaardigheid, respect en mede-eigenaarschap

We (gemeente, inwoners en andere partners) kijken de komende jaren wie aan tafel aanschuift om een bijdrage te leveren. We investeren in elkaar (in de relatie) en onderzoeken samen waar kansen liggen voor samenwerking. Dit vanuit het uitgangspunt van gelijkwaardigheid, respect en mede-eigenaarschap. Dit typeert de ontwikkeling van de lokale democratie in Etten-Leur: we doen het gewoon samen. Ieder vanuit zijn eigen rol. Etten-Leur vraagt de gemeente om als proactieve partner daar waar nodig initiatieven te ondersteunen die

bijdragen aan de te bereiken maatschappelijke effecten. Betrek partners bij en informeer hen over de voorbereiding, de vaststelling en de uitvoering van beleid.

Overlegtafels met betrokken partners

De gemeenteraad kan hierin het initiatief nemen als het hoogste orgaan binnen de lokale democratie. De gemeenteraad nodigt dan partners uit om aan één tafel met elkaar te kijken wie wat kan doen om een maatschappelijk effect te bereiken. Maar ook anderen in de gemeente kunnen dit initiatief nemen. De gemeente(-raad) faciliteert dan, luistert, brengt samen en let op inbreng van iedereen (ook minderheidsstandpunten). En vervolgens volgt de gemeenteraad het proces, de inbreng en de voortgang op het resultaat (monitoren).

Gemeente moet weten wat er leeft en stimuleert interactie

Door goed te luisteren en te kijken, moet de gemeente weten wat er leeft. We stimuleren daarbij de uitwisseling van kennis en ervaringen. Onze inwoners willen weten wat ze van ons kunnen verwachten. De gemeente doet er alles aan om in heldere en begrijpelijke taal én beeld met onze partners te communiceren. We maken daarbij gebruik van actuele, moderne, digitale communicatiemiddelen. We hebben een herkenbare huisstijl. Zo

weet iedereen waar de gemeente allemaal bij betrokken is.

Beleving van de klant centraal in gemeentelijke dienstverlening

Onze dienstverlening hangt af van de kwaliteit van ons (digitaal en fysiek) contact met onze inwoners. Waar mogelijk altijd digitaal. Maar er zijn mensen die dit niet kunnen of niet willen. Of soms zijn zaken te ingewikkeld. Daarvoor verzorgen we persoonlijk contact: in de toekomst bij voorkeur aan huis, maar de komende vier jaar ook in het stadskantoor. De beleving van de klant staat in onze dienstverlening centraal. De publiekshal is een ontmoetingsplaats voor die situaties waarin persoonlijk contact tussen inwoners/bedrijven/organisaties en gemeente in het Stadskantoor nodig of wenselijk is. Waar digitale hulpmiddelen beschikbaar zijn om zelfredzaamheid te ondersteunen en bezoekers en medewerkers te faciliteren. Waar complexe(re) gesprekken in een veilige omgeving gevoerd kunnen worden. Waar anderen in de dienstverlening een betere oplossing bieden, laten we het aan hen over.

Slimmer en veilig met informatie omgaan

De gemeente moet een bijdrage leveren aan het oplossen van vraagstukken met behulp van slimme

en veilige ICT-oplossingen. Wij kunnen onze data omzetten naar bruikbare informatie om samen beter te kunnen sturen op ontwikkelingen en resultaten. Informatie is inmiddels een van de belangrijkste factoren in onze samenleving. De gemeente draagt een belangrijke verantwoordelijkheid voor de beschikbaarheid, integriteit en vertrouwelijkheid van informatie. De gegevensbescherming (informatiebeveiliging en privacy) vraagt de komende jaren veel aandacht.

De verdere ontwikkeling van de dienstverlening, digitalisering en de door data verzamelde informatie

Wat zeiden inwoners en partners over dit thema?

- “Begrip voor elkaar”
- “Weten wat er speelt”
- “Samen op Etten-Leur passen”
- “We doen het, het liefst samen in harmonie”
- “Meer eenheid, mensen werken samen”
- “Faciliteren van burgerinitiatieven”
- “De raad moet goed blijven luisteren, vooral tijdens gevoelige onderwerpen”
- “Niet alle ouderen zijn bekend met digitalisering en hier moet de gemeente rekening mee houden”
- “Robots voor alle klusjes in een restaurant”
- “Meer maatwerk voor wensen van inwoners”
- “Zelfstandige gemeente blijven, met eigen identiteit, vertrouwde moet blijven”
- “Intensivering samenwerking met regionale partijen”

is voor Etten-Leur een grote stap. De ontwikkelingen in de informatiesamenleving gaan razendsnel. De groei van digitalisering en de hoeveelheid data is groot, denk aan sensoren, robotisering, slimme apparaten. We kunnen alleen excellente fysieke dienstverlening en maatwerk bieden, als de digitale dienstverlening op niveau is. Dat vraagt om investeringen de komende jaren. Maar voor een goed contact met onze inwoners is dit noodzakelijk.

Regionale samenwerking zijn wijzelf

Etten-Leur wil een zelfstandige entiteit zijn en blijven. Dat is de lijn vanuit de afgelopen jaren en onze inwoners bevestigen dat. Zelfstandig kun je blijven door slim samen te werken. Inwoners, bedrijven en instellingen trekken zich in het dagelijks leven minder aan van gemeentegrenzen. Het maakt hen vaak niet uit hoe het geregeld wordt, als het maar goed geregeld wordt. In regionale samenwerking zoeken we aansluiting bij de partner(-s) die het beste bij een bepaald vraagstuk past of passen. Daarbij maken we gebruik van bestaande samenwerkingsverbanden. Samenwerking in de regio vraagt om investeren in vertrouwen, denkracht, tijd en geld. Samenwerking vraagt ook om zaken los te laten. We blijven wel verantwoordelijk voor ons beleid en willen onze inwoners goed kunnen

uitleggen wat we doen, dus willen we wel grip houden op de samenwerkingsverbanden. Wij maken immers zelf deel uit van regionale samenwerking.

Regels moeten handig zijn, niet belemmerend

De gemeente werkt zo regelarm mogelijk. Regels moeten namelijk handig zijn en niet belemmerend werken. Onze inwoners en partners willen liever minder regels. Als er regels zijn moet de gemeente goed kunnen uitleggen waarom deze regels belangrijk zijn.

Goed omgaan met geld

Onze grootste inkomensbron is de Algemene Uitkering uit het Gemeentefonds. Inwoners leveren ook een bijdrage door middel van de OnroerendeZaakBelasting (OZB) en via tarieven voor diensten en producten. Bij tarieven is het uitgangspunt 'de veroorzaker betaalt'. In het geval van afval is dat de vervuiler zelf, maar in het geval van een vergunning is het de aanvrager. Onze inwoners betalen niet meer en niet minder dan nodig is om het afval af te voeren en de openbare ruimte te kunnen onderhouden. De tarieven moeten kostendekkend zijn en de meerjarenbegroting sluitend.

Gemeentelijke gebouwen in dienst van de samenleving

Het gemeentelijk vastgoed gebruiken we voor het realiseren van beleidsinhoudelijke doelen (bijvoorbeeld voor sport, onderwijs en ontmoeting). De afgelopen jaren hebben we het gemeentelijke vastgoed verminderd. Of dit nog steeds de bedoeling is, moet nader worden bepaald. De panden die we houden moeten Wmo-proof, klimaatneutraal en geschikt zijn voor multifunctioneel gebruik. Dit is ingewikkeld om dat een aantal panden verouderd is en verkoop of overname door de hoofdgebruiker financieel moeilijk is. Er zijn wel kansen om panden te transformeren naar woningen of te verkopen aan maatschappelijk ondernemers.

Thema 1 Veiligheid

Veiligheid staat hoog op de agenda

Bij de inwoner staat veiligheid hoog op de agenda. De gemeente houdt samen met verschillende partners die actief zijn op het gebied van veiligheid, aandacht voor preventie en bewustwording. Dat doen we bijvoorbeeld door acties als het keurmerk veilig ondernemen, buurtpreventie, aanpak jeugdoverlast en de voetjes-actie. Landelijk is er veel te doen rond ondermijning en de aanpak van personen met verward gedrag. Zaken die de inwoners niet altijd zien, maar waar ze wel last van kunnen hebben.

Veiligheidsgevoel versus feiten en cijfers

Bij inwoners gaat het vaak over het gevoel van veiligheid. Zo bleek uit onderzoek dat het vaak om verkeersveiligheid gaat (zie ook thema Verkeer en vervoer). Tegenover het veiligheidsgevoel staan de feiten en cijfers. We willen de komende jaren slimmer gebruik maken van data. Dat kan helpen bij het voorkomen van onveiligheid. Maar cijfers helpen ook om onveiligheidsgevoelens van inwoners te voorkomen.

Samen georganiseerde criminaliteit aanpakken

Ongewenste situaties waarin de onderwereld in de bovenwereld

infiltrereert, willen we voorkomen. We willen een eerlijke gemeente (gemeenschap) zijn. Om meer als één samenleving de georganiseerde criminaliteit aan te pakken, moeten we investeren in de samenwerking tussen alle betrokken partijen. Bewustwording en informatie-uitwisseling helpen om de gevaren van ondermijning te begrijpen en aan te kunnen pakken.

Veiligheid in relatie tot andere maatschappelijke vraagstukken.

Steeds meer wordt de link gelegd tussen veiligheid en andere beleidsterreinen. Vanuit de regio is er bijvoorbeeld aandacht voor de link tussen veiligheid en jeugdzorg. In Etten-Leur hebben we ook te maken met personen met verward gedrag. Hier ligt een link tussen veiligheid en zorg. Ook hier vormt een netwerk van partners voor een vangnet. Door goede informatie-uitwisseling en snel schakelen met de juiste partners (intern en extern), kan een individu zo goed mogelijk worden opgevangen in de wijk en hier welkom zijn zonder dat dit de directe omgeving belast.

Praktische aanpak in een netwerk

Inwoners en bedrijven willen in gesprek over wat er goed gaat en wat beter kan als het gaat om veiligheid. De praktische aanpak in een netwerk van inwoners, vrijwilligers en professionele partners, bevalt goed. Bij problemen schalen we als gemeente direct op. We

zetten de Buitengewoon Opsporingsambtenaren (BOA's) in om illegale dumpingen te voorkomen. De BOA's in de wijk moeten zichtbaar, benaderbaar en aanspreekbaar zijn. Het netwerk is nu al zo groot dat we overlast vaak al voorkomen. Het informele netwerk kunnen we echter nog beter inzetten. Zo zorgen we samen voor een veilig Etten-Leur.

Wat zeiden inwoners en partners over dit thema?

“Meer veiligheid op straat”
“Meer investeren in blauw op straat”
“Ik heb altijd een veilig gevoel”
“Aandacht voor buurtpreventie zoals Whatsapp alert”
“Meer BOA's”
“Drugslab moet weg, er moet beter gecontroleerd worden”

Thema 2 Verkeer & Vervoer

Samen knelpunten in het verkeer bespreken

Verkeersveiligheid, bereikbaarheid en doorstroming van verkeer dragen bij aan een goede leefomgeving. Inwoners vertellen ons dat ze verkeersveiligheid voor jeugd en ouderen belangrijk vinden. Met name de verkeerssituaties rond scholen wordt genoemd als een actiepoint voor de gemeente.

Weggebruikers kunnen op basis van hun dagelijkse ervaring goed aangeven waar knelpunten zijn op deze gebieden.

We willen de verkeersveiligheid rondom scholen verbeteren door educatie en door samen te kijken naar verbeteringen in de omgeving.

Verkeersveiligheid gaat vaak over gedrag van de weggebruikers. De aanpak gaat dus verder dan alleen fysieke maatregelen. Dit kunnen we aanpakken samen met onze partners zoals de politie, scholen, verkeersouders, wijkverenigingen en de bewoners.

Kwaliteit van de wegen goed houden

De gemeente is verantwoordelijk voor de kwaliteit van de wegen. De inwoners zijn gemiddeld genomen hier tevreden over en willen dat dat zo blijft. Verder vragen ze extra aandacht

voor het beheer van voet- en fietspaden. Dat is voor iedereen belangrijk, maar met een groeiende groep ouderen des te belangrijker. LED-verlichting zorgt voor een betere zichtbaarheid van verkeerssituaties. Daar waar mogelijk wil de gemeente slimme technologie inzetten om de verkeers- en sociale veiligheid te bevorderen.

Wat zeiden inwoners en partners over dit thema?

- “Verkeerslessen op school”
- “Betere controle op verkeer rondom school”
- “Verkeerslessen voor ouderen”
- “Goede busverbinding naar het buitengebied”
- “Aandacht voor kwaliteit van Openbaar Vervoer”
- “Meer fietspaden bij school”

Inwoners zeer betrokken bij het onderwerp parkeren

Het uitgangspunt van de gemeente is om op een prettige, onbelemmerde en logische manier te kunnen parkeren. Parkeren is een onderwerp waar inwoners zeer bij betrokken zijn en over in gesprek willen blijven. De aanpassingen van het parkeerbeleid voor het centrumgebied evalueren we met alle belanghebbenden. De gemeente wilt de uitgifte van vergunningen verder digitaliseren. Hierdoor kunnen gebruikers op een

eenvoudige wijze hun eigen parkeerbehoefte regelen. Voor de klant een gemak, voor de gemeente efficiënt. Op wijkniveau kunnen we waar mogelijk uitbreiding van het aantal parkeerplaatsen meenemen in plannen voor herinrichting van wegen. Los daarvan staan we open voor breed gedragen initiatieven voor aanleg van parkeerplaatsen (dit mag niet ten koste gaan van openbaar groen). De vraag naar oplaadplekken voor elektrische auto's neemt toe.

Openbaar vervoersvoorzieningen behouden

Het huidige voorzieningenniveau van het openbaar vervoer vinden onze inwoners belangrijk. Het openbaar vervoer wordt georganiseerd door de provincie en de Nederlandse Spoorwegen. De invloed van de gemeente hierop is beperkt. De gemeente stimuleert inwoners, en vooral ouderen, om meer gebruik te maken van het openbaar vervoer. Zo kunnen we buurt- en wijkbuslijnen behouden. Ook zoeken we naar nieuwe manieren voor mobiliteit zoals bijvoorbeeld Uber, OV-fiets, elektrische deelauto's en de boodschappen PlusBus voor ouderen. We kunnen ook duurzame mobiliteit zoals elektrisch rijden, stimuleren.

Thema 3 Economische zaken

Etten-Leur als aantrekkelijke vestigingsplaats voor bedrijven

Binnen West-Brabant wil Etten-Leur een aantrekkelijke vestigingsplaats blijven voor ondernemers. Zij zorgen voor werk voor de eigen inwoners en inwoners uit andere gemeenten in West-Brabant. Etten-Leur kan zo een waardevolle bijdrage aan het stedelijk netwerk rondom de centrumstad Breda blijven leveren. We zijn afhankelijk van de markt en de economie. We werken aan een goede relatie met en tussen bedrijven, eigenaren en investeerders. We formuleren gezamenlijke doelen en sluiten onze acties aan op die van de markt. Dat maakt van Etten-Leur een aantrekkelijke vestigingsplaats. De gemeente kan inzetten op een breed aanbod aan werk, op kansrijke sectoren, een goede mix aan bedrijven en hergebruik van leegstaande panden.

Wat zeiden inwoners en partners over dit thema?

“Leegstand opvullen door lokale ondernemers”

“Leegstand opvullen door tijdelijke sociale invullingen”

“Industrie behouden voor werkgelegenheid”

“Bijdragen in kosten/begeleiding van bedrijven als zij mensen met een arbeidsbeperking in dienst nemen”

Op bedrijventerreinen heeft hergebruik de hoogste prioriteit. De gemeente volgt daarbij de regionale afspraken met de provincie over de aanleg van nieuwe bedrijventerreinen. Zolang we via herontwikkeling van bestaand bedrijventerrein aan de vraag kunnen voldoen, hoeven we niet over te gaan tot de aanleg van nieuw bedrijventerrein.

Vitale bedrijventerreinen die bij de tijd zijn

Etten-Leur wil bedrijventerreinen vitaal houden. Bij de ontwikkeling en vitalisering van onze bedrijventerreinen zijn duurzaamheid en energietransitie belangrijke onderwerpen. De gemeente heeft hierin een ondersteunende en stimulerende rol. Daarvoor is het wel nodig te weten wat ondernemers nodig hebben om deze ontwikkeling ook door te maken. De overgang van gas naar andere mogelijkheden, is bijvoorbeeld een van de onderwerpen die we in de regio met bedrijven willen bespreken. We blijven natuurlijk afhankelijk van de landelijke afspraken. Om te voorkomen dat gemeenten elkaar onderling beconcurreren, is regionale afstemming nodig.

Winkelen is in ontwikkeling

Ons winkelhart heeft de aandacht van onze inwoners maar ook van inwoners

uit de regio. Daarom is het belangrijk om de rol als regionaal shoppingcenter te behouden en te versterken. In overleg met ondernemers maken we plannen om goed in te spelen op ontwikkelingen en de wensen van bezoekers. De gemeente ondersteunt economische promotie zoals onder andere door de inzet van de City app. De consument is mobieler en heeft geen directe binding meer met de supermarkt om de hoek. De functie van deze winkel en de kleinere winkelgebieden staat onder druk door dit soort ontwikkelingen. Andersom willen we voorzieningen intact houden om ouderen in staat te stellen zo lang mogelijk zelfstandig te kunnen wonen. We moeten nadenken over de functie en toekomst van deze gebieden.

Werken biedt kansen om mee te doen

Etten-Leur vindt het belangrijk dat iedereen mee kan doen. Daarvoor is het belangrijk dat mensen kunnen werken. De gemeente stimuleert nieuwe bedrijven om mensen uit de bijstand aan te nemen. Dit willen we bij bestaande bedrijven ook van de grond krijgen. De gemeente vervult een bemiddelende rol. Ook het begeleiden van werk naar werk voorkomt dat mensen in een uitkeringssituatie terecht komen. De contacten tussen bedrijven, onderwijs en overheid zijn hiervoor van groot belang.

Dienstverlening voor bedrijven organiseren rond de ondernemer

De gemeente verbetert de dienstverlening en het contact met ondernemers verder onder het motto 'Antwoord voor bedrijven'. Voor de dienstverlening betekent dit dat we toegankelijk zijn, de processen efficiënt en de lijnen kort. De ondernemer staat daarbij centraal. De ondernemers dragen dit een warm hart toe. De gemeente wil blijven investeren in de relatie met de ondernemers zodat we samen resultaten bereiken in het belang van bedrijvigheid en werkgelegenheid in Etten-Leur.

Thema 4 Onderwijs

Lokale onderwijsagenda als akkoord tussen gemeente en schoolbesturen

De lokale onderwijsagenda 2018 – 2022 is tot stand gekomen in overleg met de schoolbesturen van het primair en voortgezet onderwijs. De onderwijsagenda vertelt ons hoe deze partners onderwijs en zorg in Etten-Leur verder ontwikkelen de komende jaren. Het onderwijsaanbod in Etten-Leur willen we verder verrijken waardoor nog meer leerlingen onderwijs in Etten-Leur kunnen volgen. Er zijn drie hoofdlijnen in de onderwijsagenda:

1. Etten-Leur versterkt zijn subregionale rol met een rijker onderwijsaanbod.
2. De samenwerking tussen onderwijs, zorg en gemeenten wordt verder versterkt.
3. Meer kinderen kunnen dichterbij huis passend onderwijs volgen.

Brede scholen als hart van de wijk

Vanaf 2018 heeft elke wijk een brede school. We vinden het belangrijk dat elke brede school een sterke band opbouwt met de wijk en een bijdrage levert aan de kwaliteit van de omgeving waarin kinderen opgroeien. Een brede school als hart van de wijk draagt bij aan meer onderlinge betrokkenheid, meer ontmoeting en het biedt meer kansen om informeel te

leren. Niet alle brede scholen hebben een wijkgebouw onder hun dak. Maar ook deze scholen kunnen een verbinding met de wijk tot stand brengen. De gemeente spreekt actief wijk- en buurtverenigingen aan op het belang van een goede samenwerking met de brede school. Hierdoor wordt het mogelijk optimaal gebruik te maken van het gebouw en de omgeving.

Beheer brede scholen onder druk

Elke brede school heeft een parttime huismeester en er is één facilitair coördinator voor alle brede scholen. Het beheer van de brede scholen verbeterde daardoor flink. De uitdaging voor de komende periode is het op peil houden van de kwaliteit en kwantiteit van de dienstverlening. Door (steeds) minder instroom vanuit de WVS, toenemende kosten van alternatieven en meer behoefte aan wijkactiviteiten komt het beheer vaker

Wat zeiden inwoners en partners over dit thema?

“Hoge kwaliteit voor onderwijs in Etten-Leur”

“Passend onderwijs stimuleren”

“Brede scholen in de wijk”

“Onderwijs voor iedereen”

“Meer onderwijs over techniek”

“Meer leerkrachten voor het basisonderwijs”

“Behoud gevarieerd aanbod onderwijs”

“Een HBO/MBO in Etten-Leur”

onder druk te staan. Technische oplossingen (camera's en digitale sluitingsystemen) kunnen daarbij helpen maar uiteindelijk is de fysieke aanwezigheid van conciërges/huismeesters een echte plus. De komende raadsperiode moeten we in goed overleg met de partners bepalen wat we over hebben voor kwalitatief goed beheer op de brede scholen.

Thema 5 Sport, Cultuur en Recreatie

Sporten maakt gelukkig

Inwoners beleven ontspanning en plezier aan sport. Inwoners ontmoeten elkaar tijdens het sporten. Hierdoor is sport een middel om ook andere doelen te realiseren: inwoners voelen zich gelukkiger, hebben een betere gezondheid en voelen zich minder eenzaam.

Sportverenigingen krijgen ruimte om zich breed in te zetten

De gemeente helpt sportverenigingen om hun eigen organisatie te runnen. Wij ondersteunen ze met onze expertise en met projecten om duurzaamheid en innovatie te bevorderen. Sportverenigingen krijgen de ruimte om hun maatschappelijke rol in de samenleving te vervullen. We geven hen de ruimte om hun accommodaties multifunctioneel te gebruiken, maar letten daarbij wel op de relatie met commerciële bedrijven. Naast het multifunctioneel gebruik van hun accommodaties stimuleren wij sportverenigingen om zich ook in te zetten voor diverse doelgroepen: jongeren, ouderen en inwoners met een beperking. Waar nodig leggen we hiervoor ook regionaal contacten.

Wat zeiden inwoners en partners over dit thema?

“Ik zou graag de sportverenigingen willen behouden”

“Sport ook toegankelijk maken voor mensen met een beperking”

“Behouden van de kwaliteit van culturele voorzieningen”

“Meer aandacht voor cultuur”

“Evenementen blijven stimuleren voor alle doelgroepen

“Meer natuur in Etten-Leur”

“Meer groen in Etten-Leur”

Cultuur voor iedereen toegankelijk

Voor alle inwoners, in het bijzonder de jeugd, de senioren en inwoners met een minimum inkomen, moet het mogelijk zijn om ontspanning en plezier te beleven aan en zich te ontwikkelen met cultuur. Naast de Nieuwe Nobelaer beschikt Etten-Leur over een groot aanbod aan culturele voorzieningen. Dit voorzieningenniveau willen de inwoners behouden en waar mogelijk de kwaliteit verbeteren. Onze culturele verenigingen functioneren zoveel mogelijk op eigen kracht en de gemeente ondersteunt ze waar nodig.

Kunst-, natuur- en milieu-educatie leidt tot contacten, vernieuwing en goede sociale verhoudingen

In samenwerking met Nieuwe Nobelaer biedt de gemeente onze inwoners en in het bijzonder leerlingen

van onze scholen kunsteducatie aan. Zij krijgen hierdoor de mogelijkheid om hun talenten te ontdekken en te ontwikkelen. Kunst leidt tot meer contacten, vernieuwing en betere sociale verhoudingen in de samenleving. We ontvangen daarvoor ook Provinciale ondersteuning.

Het doel van Natuur- en milieueducatie (NME) is leerlingen uit het primair onderwijs kennis van en over natuur, milieu en duurzaamheid bij te brengen met bijvoorbeeld activiteiten op locatie. We maken gebruik van het NME-buffet van KOEPEL (KOEPEL is de marktplaats voor cultuur- en natuureducatie in de gemeente Etten-Leur en Zundert).

Vrije tijd in Etten-Leur

Inwoners en bezoekers willen hun vrije tijd kunnen besteden in Etten-Leur. De gemeente neemt de vrijetijdseconomie serieus. Etten-Leur wilt de bestaande toeristische en recreatieve voorzieningen behouden en de kwaliteit verbeteren waar mogelijk. We werken samen in de regio om de aantrekkingskracht van de gehele regio te bevorderen.

Evenementen voor jong en oud

Inwoners vinden het belangrijk dat er evenementen zijn voor iedereen, voor jong en oud. Particulieren organiseren evenementen; de gemeente helpt hen daarbij maar heeft hier ook een

verantwoordelijkheid in regelgeving en handhaving. Continu zoeken we naar balans: levendige evenementen versus overlast en veiligheid versus bewegingsvrijheid voor evenementenorganisatoren.

Groen en openbare ruimte belangrijk voor inwoners

Onze inwoners hechten waarde aan een goede groenvoorziening. Openbaar groen draagt bij aan een gezonde leefomgeving. We zetten ons dan ook in op behoud en waar nodig versterken van het openbaar groen in het stedelijk gebied. Uitgangspunt is ongeveer 80 m² groen per woning. In het buitengebied versterken we het groen door de aanleg van nieuwe groenelementen in de vorm van ecologische verbindingzones en de aanleg van erfbeplanting. Behoud en aanleg van nieuw groen in combinatie met verstandig beheer draagt bij een betere diversiteit aan planten en dieren. De gemeente stimuleert eigenaren van gronden in het buitengebied daarmee rekening te houden.

Thema 6 Sociaal Domein

Iedereen moet mee kunnen doen

Onze inwoners vinden het belangrijk dat al onze inwoners, ongeacht beperking, leeftijd of levensstijl, eerlijke en gelijke kansen hebben om mee te doen en invulling kunnen geven aan hun eigen leven. De nieuwe taken op het gebied van de Jeugdwet, Wet maatschappelijke ondersteuning en de Participatiewet voeren we vanaf 2015 uit. De ingerichte stelsels moeten we meer met elkaar verbinden, de leefwereld van de inwoner (nog) meer centraal stellen en zo regelarm mogelijk werken. We hebben ook zorg voor inwoners, die rond moeten komen van een minimum inkomen en/of schulden hebben. We doen dit op basis van de resultaten van het Rekenkameronderzoek. Voor de uitvoering van deze taken werken we regionaal samen met De6 (Etten-Leur, Halderberge, Moerdijk, Roosendaal, Rucphen en Zundert) en de Brabantse Wal-gemeenten (Bergen op Zoom, Steenbergen, Woensdrecht). We zoeken altijd balans tussen regionale samenwerking en ruimte voor lokale invulling.

Voor iedereen, zeker kwetsbare inwoners, voorzieningen dichtbij

Als in de wijken voldoende basisvoorzieningen en activiteiten beschikbaar zijn voor alle inwoners, is

duurdere zorg en ondersteuning minder nodig. Kwetsbare inwoners kunnen dan dichtbij in de wijk op een gelijke en laagdrempelige manier meedoen zonder dat ze daarvoor een indicatie moeten hebben. Inwoners met een arbeidsbeperking hebben beschutte werkplekken nodig. Binnen hun vermogen leveren diezelfde kwetsbare inwoners een bijdrage aan de activiteiten in de wijk.

Langer zelfstandig wonen vraagt om nieuwe concepten

Inwoners wonen als ze ouder worden en/of een beperking hebben, het liefst zo lang mogelijk zelfstandig en in hun eigen omgeving. Dit vraagt om nieuwe concepten voor wonen met zorg en welzijn. Daarnaast wil Etten-Leur ook een dementie-vriendelijke gemeente zijn. De druk op mantelzorgers is groot. De gemeente wil mantelzorgers en vrijwilligers waarderen en ondersteunen. Niet iedere wijk heeft hetzelfde nodig. De gemeente sluit aan bij de samenstelling en behoeften van de wijk. Dit doen we op basis van alle mogelijke gegevens die we tot onze beschikking hebben. Door deze gegevens (data) goed te benutten, stemmen we de voorzieningen en activiteiten af op de wijk en leveren we echt maatwerk. Onze inwoners willen hierbij ruimte krijgen om initiatieven mogelijk te maken.

Leefwereld centraal, systeem ondersteunend

Inwoners willen dat hun leefwereld centraal staat in het sociaal domein. De systemen van Jeugdwet, Wmo en Participatiewet zijn daarbij ondersteunend. Onze professionals moeten daarin de leiding en het vertrouwen krijgen om tot de juiste oplossing te komen. De gemeente werkt daarbij zo regelarm mogelijk richting onze inwoners, maar ook richting zorgaanbieders. De beschikbare middelen besteden we zoveel mogelijk aan de daadwerkelijke zorg en ondersteuning. Professionals in het sociaal domein kijken, signaleren en handelen breed en domeinover-

stijgend. Inwoners kunnen hierdoor de beste mogelijke zorg en ondersteuning krijgen.

Etten-Leur voert beschermd wonen en maatschappelijke opvang zelf uit

De gemeenteraad heeft in december 2017 de uitgangspunten vastgesteld voor de nieuwe gemeentelijke taken van het beschermd wonen en maatschappelijke opvang. Volgens deze uitgangspunten werken we uit hoe we deze taken, die nu de centrumgemeente Breda uitvoert, binnen de gemeente Etten-Leur gaan uitvoeren.

Wat zeiden inwoners en partners over dit thema?

-
- “Verschillen tussen arm en rijk kleiner”
  - “Gemeente heeft sociaal luisterend oor”
  - “Goede regeling voor ouderen zorg (dementie) in de regio”
  - “Optimaliseren regionale samenwerking bijv. jeugdzorg”
  - “Een huiskamer in iedere wijk (laagdrempelig)”
  - “Behoud wijkgebouwen”
  - “Een wijk in Etten-Leur voor mensen van 60+”
  - “Ik wil hier niet weg, ik wil hier oud worden”
  - “Meer maatwerk in welzijn en zorg”
  - “Goede initiatieven moeten ondersteund worden”
  - “Samen met de doelgroep voorzieningen maken.”
  - “Minder regels”

Thema 7

Volksgezondheid en Milieu

Meedoen belangrijk voor de gezondheid

Het bestrijden van overgewicht, bewegingsarmoede, alcohol- en drugsgebruik en sociaal isolement zijn op dit moment onze speerpunten. We zetten samen met onze partners in op preventieve activiteiten ter bestrijding van ongezond gedrag. Gezondheid gaat ook over lekker in je vel zitten, over iemands welbevinden. Dus ook over meedoen, niet alleen fysiek, maar ook maatschappelijk. Niet in de laatste plaats betekent gezond zijn ook dat je in staat bent om zelf regie te hebben over je leven. De regie en mogelijkheden om zelfredzaam te zijn. Dat alles bij elkaar noemen we 'positieve gezondheid'.

Gezondheidspreventie is van ons allemaal

Het bevorderen van 'positieve gezondheid' vraagt interacties met en tussen inwoners, in de wijk dus. Gezondheidspreventie doe en kun je ook niet alleen. Samen met scholen, sportclubs, middenstand of bedrijfsleven kunnen we dit wel beïnvloeden. Effect bereiken met preventie is een proces van de lange adem. We ontwikkelden voor

drugsgebruik een goed werkende ketenaanpak. Ook op het gebied van gezondheid willen we gebruik maken van beschikbare data om goed te kunnen sturen op gezondheid waar dat nodig is.

Aandacht voor infectieziekten

Mensen reizen steeds meer en verder en in de zorg is er een verschuiving gaande naar langer zelfstandig thuis wonen. Dit maakt intensieve aandacht voor (het voorkomen van) infectieziekten nodig. Het is belangrijk om risicovollere voorzieningen (denk aan verpleeghuizen, maar ook aan

Wat zeiden inwoners en partners over dit thema?

- "Meer preventie op het gebied van drugs en alcohol"
- "Dat iedere bewoner naar eigen behoefte gelukkig en tevreden kan wonen, dit alles in goede gezondheid"
- "Hergebruik van afvalstoffen"
- "Onbeperkt restafval kunnen storten zonder bij betaling"
- "GFT-afval in de zomer vaker ophalen"
- "De mogelijkheid om afval te scheiden ook in wooncomplexen"
- "Betere afvalophaal voorzieningen in het uiterste buiten gebied"
- "Inzet op zwerfafval"
- "Betere handhaving stadsvoorzieningen"
- "100% duurzame energie"
- "Stimuleren alternatieve energiebronnen (zonnepanelen)"

thuiszorg) mee te nemen in preventie door goede hygiëne en tijdige signalering.

Riolering: toekomstbestendige basisvoorziening

We willen overlast en vervuiling voorkomen door afval- en regenwater en overtollig grondwater in het openbaar gebied zoveel mogelijk via het riool gescheiden op te vangen en te transporteren. Dit vraagt om het stelselmatig vervangen, beheren en verbeteren van het gemeentelijk rioolstelsel. Het verhard oppervlak neemt eerder toe dan af. Daardoor is de maximale capaciteit van het riool eerder bereikt. Rioolbeheer is een vaste taak van de gemeente. In 2018 maken we een nieuw uitvoeringsplan hiervoor. In dit plan kijken we ook naar het klimaatbestendig maken van het riool. Dit kan leiden tot extra investeringen, wat weer kan leiden tot verhoging van de afvalstoffenheffing.

Circulaire economie samen met inwoners vormgeven

Afval is ook een belangrijk thema voor onze inwoners. Het landelijke doel is een circulaire economie in 2050. Volgens die lijn ontwikkelt Etten-Leur mee. De komende jaren hanteert de gemeente dan ook het uitgangspunt: Van Afval Naar Grondstof (VANG). Dat betekent dat we naar een nieuw afvalstelsel voor huishoudens toegroeien. Samen met inwoners

willen we verschillende scenario's bespreken. Een beperking en betere scheiding van afval werkt alleen als inwoners bereid zijn om hieraan bij te dragen. Verder ligt het accent de komende jaren op het terugdringen van zwerfafval en heeft de gemeente aandacht voor preventie, toezicht en handhaving.

Energietransitie moet concreter worden ingevuld

Internationaal bestaat de ambitie om de opwarming van het klimaat te beperken tot ruim beneden 2° Celsius. Om dit te bereiken is het noodzakelijk om de uitstoot van broeikasgassen met minstens 80% terug te dringen. Naast de vermindering van de uitstoot van CO₂ spelen ook andere broeikasgassen een rol, zoals methaan dat vrijkomt in de veeteelt. We moeten broeikasgasarm produceren en consumeren. Hierbij staat de energietransitie op de voorgrond. We moeten het gebruik van fossiele brandstoffen vervangen door duurzame vormen zoals wind, zon en biomassa. Behalve het vergroten van het aandeel schone (hernieuwbare) energie zal worden ingezet op energiebesparing. De energievraag moet namelijk omlaag. De totale energietransitie loopt tot 2050. Door inwoners wordt de energietransitie, met uitzondering van zonnepanelen, nauwelijks aangegeven als prioriteit.

De gemeente zal hier de komende jaren, zoals ook de landelijke overheid, mee aan de slag moeten.

Klimaat is een gezamenlijk probleem

Voor maatregelen op het gebied van klimaat zijn we ook afhankelijk van landelijk beleid. Het is nog niet duidelijk of we hierin financieel of fiscaal worden ondersteund. Het is erg belangrijk om dit met alle partners in onze gemeente en gemeenten in de regio aan te pakken. Etten-Leur kan de langetermijndoelstelling alleen bereiken als bij elk nieuw besluit rekening wordt gehouden met het gebruik van schone (hernieuwbare) energie en energiebesparing. Door nu te investeren in energiebesparende maatregelen, kunnen we op langere termijn besparen.

Vanaf 2020 zijn nieuw te bouwen woningen energieneutraal. Gasvrij bouwen is een optie. Echter de grootste opgave is energietransitie in bestaand vastgoed, de productieprocessen en de landbouw. Eigenaren van panden en ondernemers dragen primair de verantwoordelijkheid. De gemeente krijgt een belangrijke rol in de bewustwording en het stimuleren van energiebesparende maatregelen.

Klimaatstresstest voor 2020

Naast de energietransitie treffen we maatregelen om de gevolgen van de klimaatverandering te beheersen. We moeten voorbereid zijn op hevige regenbuien, hogere temperaturen en droogte. Alle gemeenten voeren vóór 2020 een zogeheten klimaatstresstest. Aan de hand van deze test kunnen we beoordelen welke maatregelen nodig zijn. De actie 'steenbreek' (vervangen van steen door groen) vormt hiervoor een eerste aanzet.

Geluid aanpakken

Ook geluidhinder kan de gezondheid schaden. Bovenmatige hinder moeten we voorkomen of terugbrengen tot een acceptabel niveau. Daarom hanteert de gemeente op drukke wegen 'stil asfalt' en overleggen we met ProRail over maatregelen langs het spoor.

Thema 8

Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Omgevingswet: ruimte voor initiatieven en experimenten

Op 1 januari 2021 treedt de Omgevingswet in werking. De Omgevingswet bevat regels voor de fysieke leefomgeving. De wet vervangt bestaande wetten geheel of gedeeltelijk. Gemeenten spelen een centrale rol bij de invoering van de Omgevingswet. In december 2017 stelde de gemeenteraad het 'Koersdocument implementatie Omgevingswet' vast. Dit document bevat de ambitie voor de implementatie. Deze ambitie ontleenden we aan de 'Toekomstvisie'. Bij de implementatie zoekt Etten-Leur samenwerking met de andere gemeenten uit De6 (Halderberge, Moerdijk, Roosendaal, Rucphen en Zundert). Het succes van de implementatie van de Omgevingswet hangt af van de ruimte voor de gemeente en haar partners om via experimenten ervaring op te doen. Een groot deel van de kosten voor de invoering van de wet zijn voor rekening van de gemeente. De kosten zijn mede afhankelijk van de snelheid waarmee

Etten-Leur aan de eisen van de nieuwe wet wil voldoen.

Omgevingsvisie versoepelt de implementatie van de omgevingswet

De Omgevingswet verplicht gemeenten om een omgevingsvisie vast te stellen. We hebben een visie in voorbereiding. Etten-Leur wil voor het in werking treden van de wet over een omgevingsvisie beschikken. Dit versoepelt de implementatie van de wet. De visie is op hoofdlijnen en integrale keuzes zijn complex. Dit vraagt vooral intern om een goede afstemming en voorbereiding voor het overleg met inwoners, ondernemers en organisaties. In regionaal verband vond afstemming plaats en zijn afspraken gemaakt over een gezamenlijke aanpak. In De6 verband ondersteunen gemeenten elkaar in kennis en capaciteit.

Ruimtelijke initiatieven inpassen

Etten-Leur biedt ruimte voor nieuwe plannen van inwoners en/of partners. Indien nodig zorgt de gemeente voor planologische inpassing (aanpassing van het bestemmingsplan of toepassing van een wijzigingsregeling). De initiatiefnemer zorgt in dialoog met de omgeving voor een ruimtelijk aanvaardbaar plan.

Gronden aankopen om doelen te bereiken

Grondbeleid is een middel om ruimtelijke doelstellingen op het gebied van de volkshuisvesting, lokale economie, natuur en groen, infrastructuur en maatschappelijke voorzieningen te verwezenlijken. Op 5 februari 2018 stelde de gemeenteraad de 'Nota Grondbeleid' vast. De nota bevat de kaders voor de komende vier jaar. Bij het aanbieden van de omgevingsvisie wordt deze nota opnieuw aangeboden. In de nota staat nu dat de gemeenteraad gecombineerd grondbeleid voortzet. Een actief grondbeleid bij uitbreiding van het stedelijk gebied en een faciliterend grondbeleid bij binnenstedelijke locaties. Op strategische binnenstedelijke locaties kunnen we actief ontwikkelen. Bij actief grondbeleid hoort niet alleen de grondverwerving maar ook het richting geven aan de te (her)ontwikkelen locaties.

Voor iedereen een passende woning

Etten-Leur wil dat iedereen een beroep kan doen op een passende woning die aansluit bij zijn woonwensen en inkomen. De opgave is om de bestaande woningvoorraad en leegstaande panden optimaal in te zetten als passend antwoord op de vraag van de woonconsument. Nieuwbouw is aanvullend, verbreedt

Wat zeiden inwoners en partners over dit thema?

“Mensen meer meenemen in de omgevingsvisie”

“Creatief omgaan met ruimte (woonvormen, herontwikkeling industrieterrein, mantelzorg woningen etc)”

“Dat iedereen een passende woning kan verwerven”

“Meer levensloopbestendige woningen bouwen/realiseren (in een groene omgeving), betaalbaar voor senioren”

“Goede mix in de wijk obv inkomen/leeftijd etc”

“Jong en oud samenwonen, integratie ouderen (mixen)”

het aanbod en maakt doorstroming naar een andere woning mogelijk. Nieuwbouw biedt tevens ruimte voor nieuwe woonproducten waaronder specifieke vormen van wonen en zorg. Voor zowel nieuwbouw als de bestaande woningvoorraad is de energietransitie belangrijk (zie thema 7). Voor woningproductie zijn we afhankelijk van de ontwikkeling in de markt maar ook van de inzet van de woningcorporaties en ontwikkelaars. Als gemeente voeren we regie door de aankoop van gronden, maar ook door goede afspraken te maken met de betrokken partijen.

Spreiding in wijken voor leefbare wijken

Etten-Leur streeft in de wijken naar een evenwichtige spreiding naar leeftijd, inkomen en herkomst.

Dit draagt bij aan een goede leefbaarheid. Inwoners kunnen prettig wonen en kunnen elkaar in de wijk ontmoeten. Als gemeente bevorderen we de leefbaarheid en gezondheid door bij de inrichting van de leefomgeving daarmee rekening te houden (voorkomen van hinder, natuur, groen en water, sport en spel en aantrekkelijke voet- en fietsverbindingen). Als gevolg van verschillende ontwikkelingen staat de evenwichtige spreiding en de leefbaarheid in sommige wijken onder druk. In belangrijke mate zorgen onze inwoners samen voor een goede leefbaarheid. De gemeente en lokale partners kunnen hen helpen. De gezonde leefomgeving moet bij herontwikkeling van locaties een prominente rol krijgen.

*Etten-Leur doet het gewoon
samen*

Bouwstenen beleidskader 2018-2022

Maart 2018